

Eth miei naturau dera Val d'Aran, tèma centrau deth cors que se harà en Salardú

Professorat especialisat s'encuedarà d'impartir, ath delà des coneishements teorics, classes practiques

III Era Oficina de Joenessa deth Conselh Generau d'Aran amassa damb eth Centre Tecnologic Forestau de Catalunya e eth supòrt deth

Hons Sociau Europèu, an organisat un cors que virarà ath torn deth miei naturau dera Val d'Aran. Aguest, qu'ei previst que comence eth

pròplèu deluns e qu'acabe eth diuendres, aurà com objectiu era formacion des participaires en coneishement des elements deth miei

fisic dera Val d'Aran e des ecosistèms pireneics en generau, atau com es tipès de gestion des recorsi naturaus e hidroelectricics.

Era plaça dera Querimònia de Les, un aute punt que se gasifique

IV Se dies entà darrèr parlàuem dera melhora de servicis e gasificacion deth carrèr des Banhs en Les, ara un aute des punts en quau se veng d'actuar ei eth dera plaça dera Querimònia. En aguesta part deth pòble se i an plaçat es tuèus de gasificacion, eth cambi de tuèus d'aigua potabla e es nauï desaiçues. Ara demore pendent eth sòn gondronatge.

MIRALHEM-MOS

VIII "Nadau e Sant Joan que copen er an", ditz er arrepevèri. Aguestes dues dates coïncidissen, respectivament, tamb es solsticis d'iuèrn e d'ostiu, es dus pòls der an, eth zenit dera escuritat e dera lum, e pr'amor d'açò ja d'antic an un significat especiau.

Pendent eth solstici d'ostiu, quan senhorege eth solei e era lua a ben pòc trabalh, se celèbre per tot era net de Sant Joan, tamb eth huec coma element centrau dera velhada. Ena Val, sonque en Les e Arties s'a sauvat era tradicion deth haro, un gran soc d'auet qu'en tot cremar, ja sigue lheuut -en Les- o carressejat -en Arties-, arremasse era gent e era hèsta ath sòn torn.

Es classes teoriques tanben s'aplicaràn ena practica damb gessudes de camp

COLOMÈRS - 99

XXXVI Ralli de Nauta Montanha

dies 3 e 4 de junhsèga

PUNTUABLE TARA XI COPA CATALANA DE RALLIS - CAMPIONAT DE CATALONHA DE RALLIS DE NAUTA MONTANHA

ORGANISE: AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA MUNTANYA - SECCIÓ D'ESCALADA I ALTA MUNTANYA

Eth jòc dera petanca amasse mès de mil persones en ua competicion en Les

Dimenge passat se jogaue era IX edicion deth ja tradicionau torneig d'ostiu

Redaccion
VIELHA

Mès de mil persones se congregauen dimenge en Les entà participar dera ja tradicionau hèsta deth jòc dera petanca, que per aquestes dates s'acostume a celebrar en aquest pòble deth Baish Aran.

Era competicion, que començau de bon maitin enes terrenes que se trapen

ath cant dera escola Alejandro Casona, amassaue un totau de cent seishanta tripietes masculines e setze dobles femenines, e metie sus eth terren de jòc un totau de cinc cents dotze jogadors.

Es equips participaires vengueren des de Comenges, Tarbes, Rabastens, Sant Giron, Mirande, Samatan, Montauban, Sant Boi, Badalona, Lhèida e era Val d'Aran

ath delà des parelhes independentes que tanben entrauen en concors.

Era tripieta guanhadora absoluta siguec era formada pes jogadors: Brunel, Grange e Fabarel, venguts de Cierp, en tot qu'es finalistes demorèren Nunes, Papy e Alleyarat de Sant Gaudenç.

Ena categoria femenina es jogadores qu'acabèren guanhant eth torneig d'enguan siguec era dobleta francesa

formada per Corine Savini e Christiane Fraga vengudes de Pointis Inard. Era parella finalista siguec era formada

per Alme Sarah e Georgette Coumes, de Mirande.

Es clubs que presentèren mès participaires sigueren es de Samatan e Sant Gaudenç.

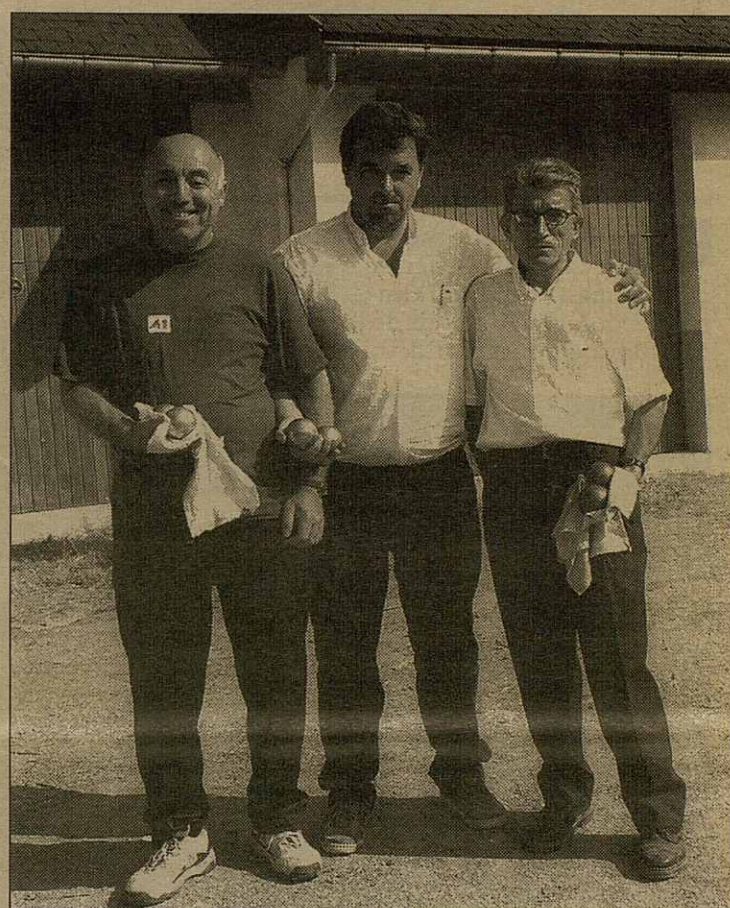
Reconeishement

Pendent era jornada era Federacion Francesa autregèc as aranesi Luis Alòs, president dera Associacion de Petanca de Les e Antonio Cambronero, un des organitzadors e impulsor d'aquesta competicion en pòble, era medalla d'òr e plata, respectivament, en reconeishement ath sòn trabalh.

Es participaires aucupèren diuersi punts de Les

SILVIA PUÉRTOLAS

SILVIA PUÉRTOLAS

Ena competicion i auec tanben jogadors aranesi

SILVIA PUÉRTOLAS

EI NOTÍCIA

Eth passat dijaus, coincidint damb era hèsta de Sant Joan, en pati deth Collègi Garona se i podie veir plaçat eth trailer-exposicion, jos eth nòm "Catalunya un país per a totes les edats", que des de mejans deth mes de mai recor es comarques de Catalonha. Ei atau qu'eth Departament de Benestar Sociau dera Generalitat s'apròpe ara gent de totes es edats damb ua exposicion e un audiovisuau sus er an internacionau dera gent grana.

JAUME VILALTA
President
CRISTINA COLL HUIX
Directora general

VICENT SANCHIS
Director
LLUÍS MARTÍNEZ
Subdirector
Redacció:
SILVIA PUÉRTOLAS

Producció tècnica:
JORDI PELÁEZ
Publicitat:
ALBERT BORRÁS

Centralita Tel.: 93-316 39 00 - Fax: 93-316 39 36
Publicitat Tel.: 93-316 39 23 - Fax: 93-316 39 25
Subscriptors Tel.: 93-316 39 44 - Fax: 93-316 39 15
Distribució Tel.: 93-316 39 16 - Fax: 93-316 39 15
Consell de Cent. 425 - 08009 Barcelona

Telefons a la Vall d'Aran
Redacció: 609 50 92 02

DI: B20.249-1976
DIFUSIÓ CONTROLADA PER L'OJD

Un cors sus eth miei naturau ena Val d'Aran servirà tà poder estudiar es sòns recorsi

Es classes, tant teoriques coma practiques, s'impartiràn per professorat especialisat a compdar deth deluns

Silvia Puértolas
SALARDÚ

Jos eth nòm "El Medi Natural de la Val d'Aran", eth Conselh Generau d'Aran a trauers dera oficina de Joenessa e eth Centre Tecnologic Forestal de Catalunya damb eth supòrt deth Hons Sociau Europèu, an organissat, a compdar deth pròplèu deluns 28 de junh enquiath diuendres 2 de junhsèga, un cors ena aubèrja Era Garona de Salardú que virarà ath torn deth miei naturau.

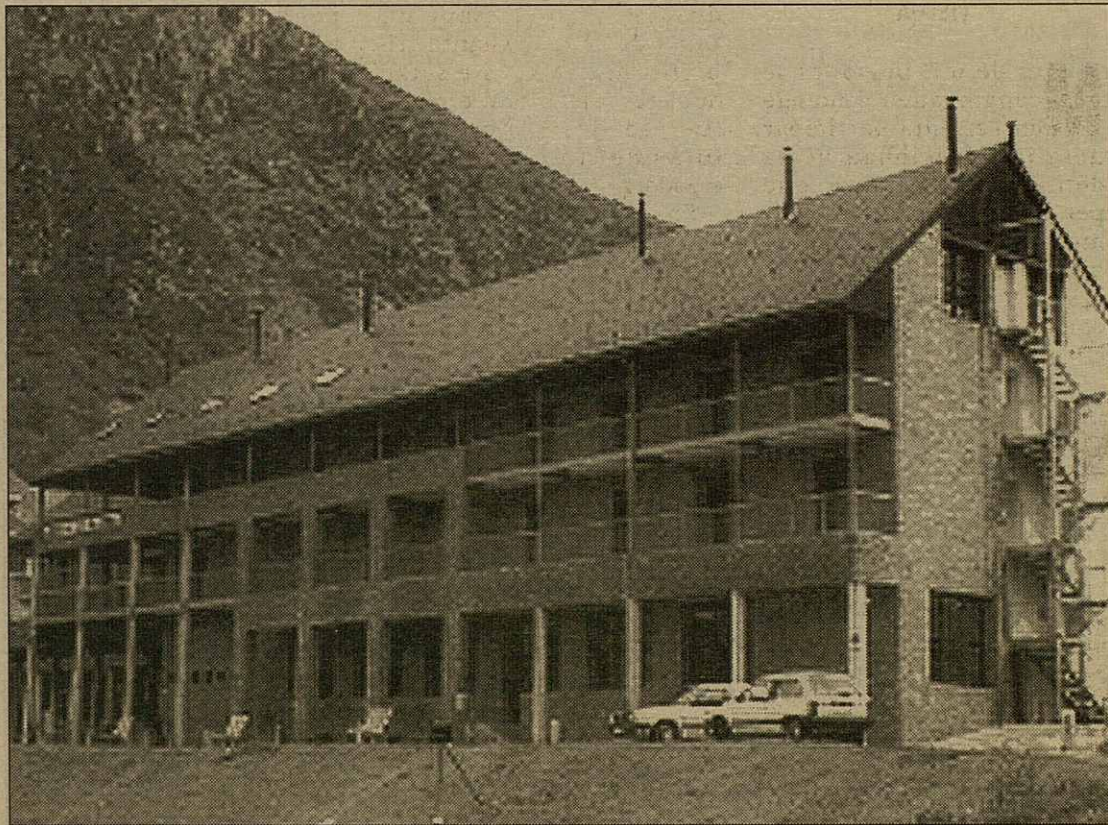
Er objectiu deth madeish ei era formacion des participaires en coneishement des elements deth miei físic dera Val d'Aran e des ecosistèms pirenenics en generau, atau com es tipes de gestion des recorsi naturaus e hidroelectrics caracteristics der endret. Eth contengut academic s'estructurarà en tres blòcs; en primèr, batiat coma "Descripcion deth miei físic" se harà un repàs des tres elements principaus: era geologia, era flòra e era fauna. En un dusau blòc deth temari coneishut coma "Interpretacion deth paisat-

ge", se parlarà dera aigua coma moduladora deth paisatge, era dinamica dera vegetacion e era fauna e ecosistèma. Ja en tresau e darrèr blòc sus "Era gestion des recorsi naturaus", s'explicarà es principaus profitaments des recorsi deth miei naturau qu'an permetut eth desvolopament e evolucion des pòbles de montanha.

Per çò que hè ath programa, es blòcs primèr e dusau deth temari s'impartiràn de forma conjunta en tres parts; geologia, vegetacion e fauna, en tot qu'es dus darrèr dies se dedicaràn ath tresau blòc. Pendent es cinc dies en qué s'a estructurat eth programa, es explicacions teoriques se complementaràn damb excursions que se haràn pes tardes.

Era durada deth cors, que serà de 40 ores, se despartirà en vint destinades ara teorica e vint mès a classes practiques. Er orari serà cada dia a compdar des 10 as 14 ores e des 16 as 20 ores.

Eth cors "El Medi Natural de la Val d'Aran" va destinat principaument a estudiants de formacion professionau e

Eth cors se harà ena aubèrja Era Garona

a estudiants universitaris des primèr cors d'enginheria forestau, agrònoma, sciéncias ambientaus, biologia e geografis. Ath delà, cau d'ider que tanben ei dubèrt a quinsvolha persona interessada en coneishement e gestion deth miei naturau.

Professorat

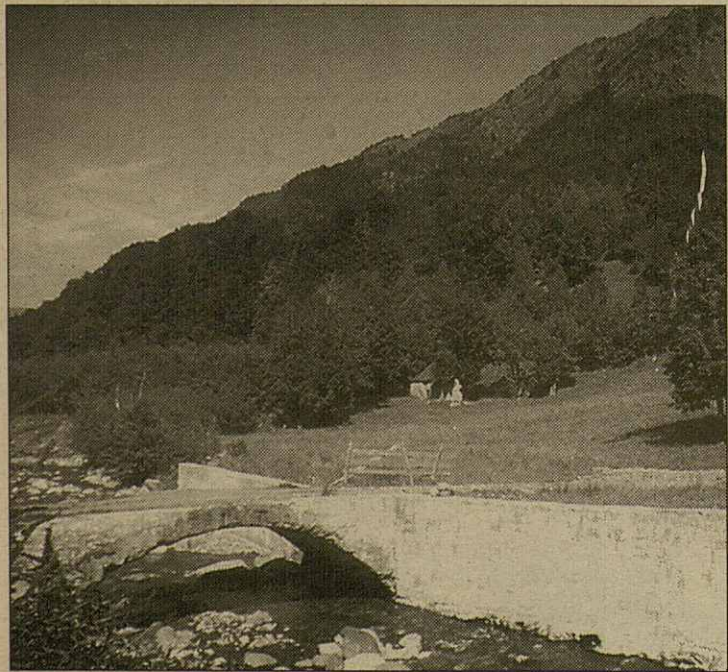
Eth professorat qu'impartirà es classes a compdar deth pròplèu deluns, seràn sustot enginhèrs forestaus, agrònoms, geològs e biològs entre d'autes especialitats relacionades damb eth miei naturau.

Eth prètz de matricula, maugrat qu'era inscripcion se daue per barrada ager diuendres, ère de 10.000 pesetes. Aquiu s'includien es dinars e eth transport des gessudes tà poder hèr es practiques.

Eth nombre d'incrits artenhut a estat de quinze en tot curbir es places aufertades.

Se tractarà er estudi dera flòra

S'estudiaràn tanben es recorsi hidroelectrics

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

I.E.S. ESCÒLA D'OSTALARIA DE LES PREMANITZ ETH VÒSTE FUTUR

CICLES FORMATIUS DE GRAD MEJAN:

- Tecnic en codina
- Tecnic en servicis de restaurant e bar
- Activitats culturaus, conferéncias, visites, monografics

- Escambis damb escòles d'ostalaria franceses
- Bossa de trabalh

PERIÒDE DE MATRICULACION:
14 juliol ath 22 juliol

Escòla damb aubèrja abilitada coma residéncia

Era plaça dera Querimònia un aute des punts de Les que veng de gasificà-se

Redaccion
VIELHA

Se hège quauqui dies parlàuem dera melhora des servicis e gasificacion deth carrèr des Banhs en Les, en aguesti moments un aute des punts en quau se veng d'actuar ei eth dera plaça dera Querimònia.

En tot daurir es dus viaus que trauèssen aguesta plaça, se vien de plaçar, enterrats, es tuèus de gasificacion, eth cambi des tuèus d'aigüa potabla e es nauvi desaigues.

Aguestes òbres de melhora

començauen hè apuprèt tres setmanes. Tot e qu'eth trabalh de collocacion de tuèus ja hè quauque dia qu'ei acabat, eth còsso der Ajuntament de Les, Francesc Boya, comentau: "tà acabar definitiuament damb era plaça dera Querimònia sonque manque gondronà-la" Boya hige: "èm pendent d'acabar damb es trabalhs deth carrèr des Banhs e poder atau, amassa damb era plaça dera Glèisa a on tanben ei pendent aguesta actuacion, gondronar aguesti tres punts deth pòble ath madeish temps".

Era plaça, que poirie èster condicionada definitiuament en un plaç maxim de dètz dies, compdarà ath delà damb mobiliari urban nau pr'amor qu'ei previst de installà-i bancs e jardinères.

Zòna de parcatge

Cau dèder qu'en aguest procès de melhora se mantié era zòna de parcatge tà coches que ja i auie en aguesta part.

Era inversion der Ajuntament de Les ena òbra a estat de quate milions e miei de pessetes, ues despenes pagades peth madeish consistòri.

SILVIA PUÉRTOLAS

Era plaça dera Querimònia en òbres

“AHÈRS DE MAINADÈRA”

Activitats tad aguest ostiu:

- Dubèrt eth periòde de matriculacion enquiath pròplèu 27 de junh en Ajuntament de Naut Aran
- Edats comprenudes entre es 4 ans (acabat P-4) e es 11 ans.
- Mesi de: junhsèga, agost e seteme
- Damb: servici de minjador, hilhuquèra e servici de transport intern

La Setmana

B. p. 86 — 64230 LESCAR

Telefòne : 05 59 68 66 79

Telecopia : 05 59 68 67 17

Setmanèr occitan d'informacions publicat per la
S. C. O. P. — S. A. R. L. VISTEDIT
Las Campanhas 64150 SEUVALADA

Director de la publicacion : David Grosclaude

telefons d'interès generau

973 64 18 01	 Conseilh Generau d'Aran	Cò de Saforcada	(25530 Vielha)	973 64 57 26	 Infor. torisme Salaró	Balmes, 2	(25598 Salaró)
				973 64 16 12	Infor. torisme Arties	Pl. Urtau, 26	(25599 Arties)
973 64 18 15	 Musèu Val d'Aran	Major, 36	(25530 Vielha)	973 64 01 10	Infor. torisme Vielha	Sarriulera, 5	(25530 Vielha)
973 64 18 15	Ecomusèu de Vilamòs	Major, s/n	(25551 Vilamòs)	973 64 82 07	Infor. torisme Bossòst	Eduardo Aunós, s/n	(25550 Bossòst)
973 64 18 15	Musèu S. Joan d'Arties	Ctra. Baquèira, s/n	(25599 Arties)	973 64 73 03	Infor. torisme Les	Pl. der Ajuntament, s/n	(25540 Les)
973 64 25 69	Archiu Istoric Generau d'Aran	Major, s/n	(25537 Arròs)	973 64 44 55	Infor. Baquèira Boret	Nucleu Baquèira, s/n	(25598 Baquèira)
				973 64 09 79	Gen. Iniciatives Toristiques	Avda. Castièro, 15	(25530 Vielha)
973 64 00 80	 Pompièrs Val d'Aran	Ctra. Nacionau, 230	(25530 Vielha)	973 64 12 91	 Parròquia de Salaró	Sant Andréu, 1	(25598 Salaró)
				973 64 00 21	Parròquia de Vielha	Pas d'Arró, 8	(25530 Vielha)
973 64 00 04	 Espitau Val d'Aran	Espitau, 5	(25530 Vielha)	973 64 82 53	Parròquia de Bossòst	Major, 31	(25550 Bossòst)
973 64 82 29	Dispensari medicau - Les	Pl. dera Glèisa, s/n	(25540 Les)	973 64 81 05	Parròquia de Les	Pl. dera Glèisa, s/n	(25540 Les)
973 64 82 11	Dispensari medicau - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)				
973 64 44 62	 Farmàcia Palà - Baquèira	Edif. Campalías, s/	(25598 Baquèira)	973 64 01 95	 Parada de taxis (Vielha)	Pl. Sant Antòni, s/n	(25530 Vielha)
973 64 43 46	Farmàcia Palà - Arties	Ctra. deth Pòrt, s/n	(25599 Arties)	932 65 6592	Coches de linha		
973 64 23 46	Farmàcia Català - Vielha	Avda. Pas d'Arró, s/n	(25530 Vielha)	906 33 00 03	Informacion meteorologica		
973 64 25 85	Farmàcia Palà - Vielha	Sentin, 1	(25530 Vielha)	900 12 35 05	Informacion carretèras		
973 64 20 39	Farmàcia Moralejo - Bòrdes	Antecada, s/n	(25551 Es Bòrdes)				
973 64 82 19	Farmàcia Almansa - Bossòst	Eduardo Aunós, s/n	(25550 Bossòst)	973 64 72 32	 Deportur	Sant Ròc	(25550 Bossòst)
973 64 72 44	Farmàcia Almansa - Les	Querimònia, 3	(25540 Les)	973 64 24 44	Camins des Pirinèus	Pas d'Arró Baishi, s/n	(25530 Vielha)
973 64 20 44	 Mossos d'esquadra	Edif. Tressens baish	(25539 Betren)	973 64 08 88	Escòla d'Equitacion	Ctra. França, s/n	(25530 Vielha)
973 64 80 14	Comissaria - Les	Ctra. de França, s/n	(25540 Les)	973 64 28 64	Palai de Geu	Eth Soian, s/n	(25530 Vielha)
973 64 52 77	Guàrdia Civil - Baquèira	Parcatge Baquèira, s/n	(25598 Baquèira)	973 64 81 57	Complexe esportiu Bossòst	Era Lana, s/n	(25550 Bossòst)
973 64 00 05	Guàrdia Civil - Vielha	Montcorbison, s/n	(25530 Vielha)				
973 64 81 77	Guàrdia Civil - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)	973 64 20 88	 Gasolinèra - Vielha	Ctra. deth Tunel, s/n	(25530 Vielha)
973 64 72 29	Trafic - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)	973 64 72 91	Gasolinèra - Era Bordeta	Ctra. N-230, s/n	(25551 Era Bordeta)
973 64 01 75	Caserna militar - Vielha	Pas d'Arró, s/n	(25530 Vielha)	973 64 71 00	Gasolinèra - Pontaut	Ctra. N-230, s/n	(25549 Pontaut)

Er ajuntament de Naut Aran projècte bastir un minjador escolar en Gessa

Eth nau equipament foncionarà a compdar de seteme en tot coïncidir damb er inici deth cors

Redaccion
VIELHA

Er ajuntament de Naut Aran estudie aguesti dies bastir en collègi public de Gessa un minjador escolar. Damb aguest equipament nauèr se vò esvitar qu'es pares que trabalhen pendent tot eth dia non trasladen as sòns hilhs entà d'auti estudis pròxims a Gessa que dispòsen de servici de minjador.

En aguesti moments es collègis que veirien incrementadi eth sòn nombre d'alumnes, pera sua proximitat a Gessa e ara ora per disposar d'aguest servici, pòrien èster es de Saldú que mingen deth catering dera Aubèrja Era Garona o es de Arties qu'ac hèn deth Parador d'Arties.

En moment en qué se bas-

tisquen es naues installations de Gessa er Ajuntament de Naut Aran a previst que sigue tanben era aubèrja era Garona qui pòrte eth minjar tàs mainatges.

En projècte, que se trape en estudi, se contemple bastir aguest nau equipament ena primèra planta der edifici dera escòla ja qu'en aguesti moments es alumnes de Gessa sonque hèn us dera planta baisha.

Segontes auançaue er alcalde de Naut Aran, Victor León: "Era nòsta intencion ei qu'eth nau minjador escolar, damb eth quau daràn aguest nau servici tant as pares coma as alumnes deth pòble, volem qu'entre en foncionament a compdar deth mes de seteme. Es mainatges pòiran atau hè-ne us des der inici madeish deth pròpleu cors escolar".

Ja qu'era lei non obligue a Ensenhament a disposar

d'aguest servici en Gessa-s'enten qu'es alumnes son

toti residents en pòble e pòden anar a dinar en casa, eth còst d'aguest minjador escolar serà cubèrt peth madeish ajuntament de Naut Aran tot e que non se sap eth pressupòst degut a qu'encara s'estúdie eth sòn bastiment.

En aguesti moments era escòla de Gessa compe damb ua vintia de mainatges toti de primària. Aguesti alumnes se desplacen dempús tà Vielha tà poder contunhar corsant es sòns estudis.

Eth minjador s'abilitarà ena primèra planta der estudi

AUE

• ESPÒRTS •

FÓTBOL-SALA

JUAN MERCADÉ-EMPRESARI-PATROCINADOR DETH TORNEG DE FÓTBOL-SALA DE BOSSÒST

"Es empreses araneses de cada viatge collabòren mès"

Silvia Puértolas Quines despeses li supòse patrocinar aquest tornèg de fòtbol-sala?

Juan Mercadé A mès des ores que me i passi, açò non me preocupe especiaument, en quan a sòs eth tornèg d'enguan ven a costar ues ueit centes mil pessetes, mès damb es collaboradors ne recuperi ua bona part dera inversion.

S.P. A que se destinen aquesti sòs?

J.M. Basicament a la compra de trofèg, ara hèsta de finau de tornèg, ath condicionament dera sala polivalenta e

sustot a pagar es arbitres a on se destine ua part importanta deth pressupòst.

S.P. Còste trobar collaboradors?

J.M. Ena Val d'Aran ei plan mès dificil, mès damb era ajuda d'empreses de dehòra se pòden anar artenhent quauques ajudes.

S.P. Qué ne pense dera collaboracion des empreses araneses en aguest tipe d'activitats?

J.M. Est'an passat era gent d'aquí ère mès reàcia, mès enguan era participacion a estat plan melhor.

S.P. Eth tornèg d'enguan ja ei encetat. Mès entar an que vié era sua empresa Super-Cave Rubio lo contunharà patrocinant?

J.M. Se trapi ajudes econòmiques òc. Mès cau tier en compde que non pogui pèrder an darrèr d'an granes quantitats de sòs. Non vòl guanyar sòs mès òc anant curbint despenes.

S.P. Es trofèg les pague toti vostè.

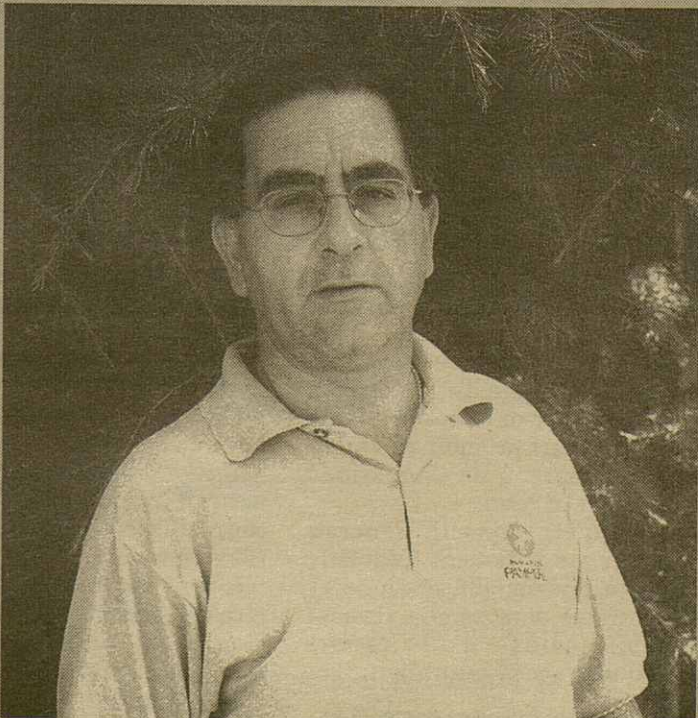
J.M. Òc, aciu non è demanat cap ajuda e les a crompat era mia empresa.

S.P. Entara jornada de clausu-

ra se demore era presència d'un esportista d'èlit.

J.M. Sajaram de portar a bèth esportista e mos agradarie que siguesse vinculat damb eth mon deth fòtbol tot e qu'ei ua epòca dolenta per-

que se trape de vacances. Mès ac sajaram. Era clausura l'auem prevista tath pròpleu 31 de junhsèga, mès entre miei volem que se jògue un trofèg femenin e un aute infantil de fòtbol-sala.

Juan Mercadé patrocina deth Tornèg

SILVIA PUÉRTOLAS

CATALUNYA
RÀDIO

NAUT ARAN
98.4

BAISH ARAN
98.0

catalunya
informació

NAUT ARAN*
98.4

BAISH ARAN*
98.0

CATALUNYA
MÚSICA

NAUT ARAN
98.4

BAISH ARAN
98.0

* En desconexion entà era Val d'Aran programa MEDDIA ARANÉS de: 12 a 13 ores e de 19 a 20 ores.

brama

Ensenhar galhèc ena escòla aranesa

Viuem ues circumstàncies enes quaus entà superar eth desgust que pòt produsir era catalogacion de presentà-se coma espanhòus un certan sector social vò significà-se coma europèu. Eth desgust d'èster espanhòus se produís mès pera sua significacion jacobina, imperialista e centralista que non pas per cap auta característica cultura. Ei eth sentiment que se i revele.

José Saramago, Nobèl de Literatura a dit : "En prumèr lòc sò portugués, sense enganhs; mès dempús sò ibèric; sonque dempús, e se me da era gana, serè europèu". Ei ua forma clara de matisar qu'era pertanhença a ua comunitat supèra es questions geografiques e formaus e a de compdar de manèra declarada damb era nòsta voluntat, damb eth nòste sentiment (e damb eth nòste consentiment). Poga pòc se van superant aqueri vielhi plantejaments eurocomunists que declarauen qu'ei espanhòu qui viu e trebalhe en Espanha, e qu'auem entenut repetir en moltes ocasions damb era localisacion de qu'ei aranés qui viu e trebalhe ena Val d'Aran. Ei ua elucubracion intellectuament insufisenta. Eth sentiment de pertanhença a d'èster un valor primordiau e a de passar peth respècte deth sentiment des autas personas. Pòt èster un sentiment exclusiu deth punt de vista personal, mès non aurie d'èster social-

ment exclusiu.

Hè quauqui dies un alumne de 13 ans der IES d'Aran siguec expulsat dera classa, peth sòn professor, per díder en veu nauta qu' "es galhècs son ua plaga". Pr'amor dera expulsion s'auèc de presentar ara professora de guàrdia era quau li hec ua reflexion sus es sues paraules. Li demanèc qué significaue èster ua "plaga" a çò qu'eth mainatge responec que volie díder que n'i a molts. Sabie ce que didie. Era professora continuèc damb era sua leçon recondutora enquiath punt en qué semblaue qu'eth mainatge se penedie des sues paraules. Eth mainatge expressaue basicaments un sentiment, sense bric de reflexion iniciat. Es personas vengudes de Galícia an estat pendent fòrça ans eth centre d'atencion des mensprètzis etnics des araneses. N'i a per tot..., de mensprètz.

En 1664 eth Conselh dera Vila d'un pòble dera Val d'Aran (non impòrte massa quin pòble sigue) discutie sus eth gran augment de francesi que s'auien maridat damb es hilhes dera vila e s'auien igualat en numerò as naturaus deth pòble. Eth problema ère qu'es francesi sajauen d'introdusi-se enes accions socials que tradicionauments èren pròpies des naturaus dera tèrra, e d'aguesta forma anauen accedint ath govèrn deth pòble. Des deth Conselh, aguest circumstància siguec interpretada coma un grèu

atemptat as sòn privilègis e envièren dus delegats tà veir ath governador dera Val d'Aran entà demanà-li que "d'ara endeuant cap de francés pogue préner domicili e auer tèrme entà poder sostenèr mès família, ..., que siguen privats eri e es sòn hilhs d'èster en Conselh e en cap de cargue dera Vila,...". Entre es responses deth governador se clarificaue qu' "es francesi non poderien d'ara enlà, préner domicili ena vila e se da facultats as jurats entà expellí-les e trèi-les dehòra dera vila e castigà-les en dètz escuts e se cau condemnà-les a èster presi en castèths".

Es mapuches de Chile (qu'encara son mès d'un milion) an desplaçat ua delegacion entà parlar damb es directius d'Endesa en Espanha entà demanar qu'es grani projectes de progrès de construccion de preses damb finalitats idroelectricas, qu'era empresa desvolope en Chile, respècte es sues costums e es sues tradicions. Vòlen collaborar en progrès mès demanen respècte pera sua particularitat, qu'ei era que senten, era que les desvelhe eth sentiment. En aguest cas es invasors apòrten mieis e tecnica.

Era nacion ei ua collectivitè qu'a consciéncia d'èster diferenta des autas.

Es galhècs ena Val d'Aran non son ua plaga; ara non se castigue as francesi per èster massa nombrosi, e es progrèssi entre es mapuches

son de besonh e an de poder conjugà-c damb era conservacion cultura; çò que manque ei ua presa de posicion molt clara a toti es nivèus, institucions e organizacions donques que cada territòri a ua forma d'expression vinculada, ua cultura e ua lengua que la definís e pera que s'expresse; aguesta lengua (e cultura) a d'auèr ua posicion de privilegi fòrça destacada. Damb era posicion clara serie bon introduir eth galhèc en ensenhament obligatòri (dilhèu coma optatiu) dera Val d'Aran, taments coma van a hèr es andorrans damb eth portugués. E per qué non introduir era possibilitat der aprenentatge der aranés/occitan en quauqui endrets (coma optatiu en instituts) de Galícia ? O dilhèu calerie introdusi-lo, abans, enes instituts de Catalonha? Cau saber s'era preséncia des galhècs ei demograficaments justificativa e dà-li era posicion de lengua de cultura. Ua accion semblanta non aurie d'èster dolenta entar aranés. Reforçarie era reivindicacion identitèria. Era istòria recenta (damb era componenda politica) e era justificacion pragmatica hèn que se veigue normau er ensenhament obligatòri deth castelhan e deth catalan; mès a nivèus estrictament culturaus,...

Jusèp Loís Sans Socasau
Institut d'Estudis Occitans - Aran
jsans1@pie.xtec.es

Comissions Obrèras
promoirà er aranés
enes sòn documents
d'ambit comarcau

Redaccion
VIELHA

Era passada setmana se desplaçaue entara Val d'Aran eth Secretari Generau dera Comission Obrèra Nacionau de Catalonha (CONC), Joan Coscubiela, entà signar un convèni de collaboracion damb eth Sindic d'Aran, Carlos Barrera.

En aguest convèni es dus representants, tant per part deth Conselh coma pera CONC, se mercauen coma objectiu prioritari promoir er aranés en ambit comarcau de Comissions Obrèras ena Val d'Aran.

Ei atau qu'eth Conselh Generau facilitarà er assessorament linguistic que sigue de besonh entà assegurar er usatge corrècte dera lengua aranesa enes publicacions e d'auti escrits generadi en trabalh quotidian dera CONC.

Ath delà, en aguest convèni se detal-

he tanben que des deth govèrn aranés se balharà supòrt as còrsi d'aranés que promòigue era Union Comarcau atau coma ena edicion de materiaus especifics adreçadi a promoir er usatge dera lengua aranesa entre es treballadors e treballadores dera Val d'Aran. Laguens d'aguesti materiaus se pòt preveir era adaptacion ar aranés des materiaus ja editats o qu'edite en un futur eth servici de Normalizacion Lingüistica dera CONC.

Un viatge signat eth convèni, acte hèt ena sala de plens dera sedença deth Conselh Generau d'Aran, Carles Bertran, responsable deth "Servei de Normalizació Lingüistica" de Comissions Obrèras presentaue eth lexic des relacions laboraus en aranés, catalan e castelhan, frut d'aguesta collaboracion entre Conselh e era Comission Obrèra Nacionau de Catalonha.

Eth secretari Generau dera Comission, Joan Coscubiela, anonciaue pen-

Moment dera signatura deth convèni

dent er acte dera signatura: "Comissions Obrèras ena Val d'Aran ei era organizacion sindicau damb mès representacion en tot auer dus cents afiliats. Arténher aguest convèni ère un rèpte qu'auiem mercat des de hè

quauque temps ja que tà nosati èster un sindicat ei quauquarren mès qu'èster un organisme de reivindicacion e negociacion, tanben volem èster ena relalitat cultura e social deth país en qué trebalham".

SILVIA PUÉRTOLAS

Garona enjós

Polemica en França sus la qüestion lingüística

David Grosclaude
LESCAR

Dempuèi mai d'una setmana la premsa francesa s'interessa cada jorn a la qüestion lingüística. Lo debat es pertot, dins los partits politics de dreita coma d'esquèrra.

A l'origina i a la decision del Conselh Constitucional que considèra que la Carta europèa de las lengas regionalas o minoritàrias es pas conforma a la constitucion francesa.

Lo Conselh Constitucional es l'instància mai importanta e sa decision pòt pas mai èstre contestada. Lo Conselh Constitucional dins sa decision del 15 de junh utiliza l'article 1 de la constitucion de 1958 que parla de l'unicitat, del pòble francès e de l'unitat de la Republica. Segon los uèit membres del conselh, la Carta europèa reconeis drets collectius a grops en foncion de lor lenga e de lor cultura çò qu'es pas acceptable. Puèi ven l'article 11 de la declaracion dels Drets de l'Òme e del Ciutadan (preambul de la constitucion). Aquel article establís la libertat d'expression, de comunicacion, d'opinion. Lo Conselh

explica qu'aquel article deu èstre conciliat amb l'article 2 de la constitucion que ditz: "la lenga de la Republica es lo francés".

Lo Conselh Constitucional contèsta tot çò de contengut en lo preambul de la Carta

Puèi ven l'article 2, sol, qu'empacha que siá establí un dret a se metre en relacion amb l'administracion en una lenga altra que lo francés. Lo Conselh Constitucional contèsta tot çò de contengut en lo preambul de la Carta e que prevei un dret a l'usatge de las lengas en la vida publica. Contèsta tanben tota definicion de "grops minoritaris" tota definicion d'airal geografic a l'interior de l'Estat. La reconeissença de drets especifics a locutors d'una lenga va contra "los principis constitucionals d'indivisibilitat de la Republica, d'egalitat davant la lei e d'unicitat del pòble francès". La conclusion es donc clara e es aquela frasa qu'es importanta: "La Carta europèa de las lengas regionalas o minoritàrias compòrta clausas contràrias a la constitucion".

Mas es important de remarcar que los articles (39) signats per la França son pas inconsti-

tucionals. La decision del 15 de junh o ditz clarament e los uèit jutges explican que çò de signat se limita "a reconéisser practicas ja mesas en òbra per la França en favor de las lengas regionalas". Lo Conselh Constitucional a donc sancionat los principis de basa e pas los engatjaments signats. Mas fixa tanben los limits per l'avenir. Òm pòt contunhar sense

Chirac e Jospin, en desacòrd sus la Carta de las lengas

problèma la politica actuala mas benlèu pas anar mai luenh sense riscar la sancion e la censura.

Jòc a dos

Lionel Jospin, cap a las reaccions fòrça negativas sus la decision del Conselh Constitucional presentèt dimècres una proposicion de reforma de la constitucion al president de la Republica. Aquel projècte èra un article, unic, que seriá ajustat a la constitucion e que diria que la França "pòt aderir a la Carta europèa de las len-

gas signada lo 7 de mai de 1999". Calguèt sonque doas oras per que lo president de la Republica faguèsse conéisser son opinion en disent que refusava de modificar la lei fondamental pr'amor la Carta europèa èra contrària als principis fondadors de la Republica.

Jacques Chirac a donc causit de seguir lo Conselh Constitucional, mas lo primièr ministre, el, faguèt una bona operacion politica. S'es plaçat coma lo que voldriá far avançar lo dossier de las lengas sens prendre cap de riscos. "Aderir a la Carta" coma ditz son projècte significa pas res pr'amor totes sabon que los 39 articles signats per la França son pas engatjaments vertadièrs mas sonque uns engatjaments simbolic.

Las reaccions son vengudas de pertot e dempuèi una setmana son majoritariament negativas cap al refús del Conselh Constitucional e ara cap a l'actitud de Jacques Chirac. Los partits d'esquèrra e de dreita son pas units sus la qüestion

La quita majoritat del primièr ministre es dividida mas los partisans de la Carta son los mai nombroses. A dreita es parier, es la division. Lo centre-dret de F. Bayrou e una bona partida de la dreita moderada sentís que cal que la França dintre enfin dins un procès de reconeissença de las lengas; mas a dreita i a tanben los jacobins integristas, coma a l'esquèrra.

Lo CIRDOC sosten la creativitat occitana

Denis Mallet
BESIÈRS

Coïncidint amb l'inauguracion del CIRDOC (Centre Inter-Regional de desvolopament de l'Occitan), aquest dissabte meteis, son director lo sinher Denis Mallet, aprep l'article de la setmana passada, contunha de nos explicar lo foncionament del Centre, sas caracteristicas e son projècte, (Veure Aué, 19 de junh)

Trapam dins de la categoria de la sonoteca e los fons musicals:

>L'edicion fonographica: disques, caissetas audio, disques compactes. Dempuèi los trobadors a la «nòva cançon», qualques 1.600 títols son amassats, constituïnt un patrimòni que, sens èsser exhaustiu, es cèrtament unic dins lo domèni de la produccion fonographica occitana.

Aquestes enregistraments son tant de testimonis de la revendicacion occitana. Òm i

tròba tots los primièrs enregistraments de Gui Broglia, Marti, Patric, Beltrame o Maria Roanet, notablament. O encara lo primièr enregistrament de l'opèra en occitan Dafnis e Alcimadura, del narbonés Cassanea de Mondonvila (sègle XVIII), d'enregistraments de musica populara mesa en valor per Rosina de Peira o pel grop Montjòia.

>Las particions e recuèlhs de musica: un milierat, que cobrisson diversès genres. Aqueste fons es ric de nombroses nadals lengadocians, gascons e subretot provençals, amb Nicolas Saboly (s.XVII) o les Noèls de Notre Dame des Doms a Avinhon. S'i trapa tanben las reedicions de particions de compositors del sègle XVIII coma lo provençal J.-J. Mouret, los lengadocians Etienne Moulinié o Mondonvila, d'òbras de Deodat de Severac, o del compositor modern Marcèu-Sabin Coq. Son tanplan conservadas nombrosas

melodias sus de poesias en lenga d'òc d'escrivans, de recuèlhs de cançons tradicionals de totas las regions d'Occitània e de particions de Marti, Maria Roanet, Beltrame, La Sauza, Jacmelina...

>Qualques 300 dorsiers de documentacion sus de cantaires e grops occitans, o relatius a de compositors d'origina occitana.

>D'òbras consagradas al domèni musical occitan.

Aquestes documents pòdon siá èsser consultadas sus plaça, siá prestadas. En règla generala, los documents rars o fragils son exclosos del prèste.

Iconoteca e multimèdia

Lo CIRDOC dispausa d'una sala multimèdia amb acuelh possible de quatre a dètz personas per la consultacion àudio, vidèo, CD rom, internet e laboratòri de lenga, coma tanben d'una sala de conferéncias per l'acuelh de grops, equipada d'un ekran gegant per projeccions vidèo e vidèo-conferéncia.

Le fons vidèo es compausat d'aperaquí 700 títols sus la cultura dels païses d'òc. Lenga, cinema, documentaris, tradicions e folclòre. Pròp de 1.000 oras d'enregistrament

amb 280 títols en accés public.

Lo fons iconografic es ric de 8.000 imatges en diapositivas o en fotografias en accés limitat.

Lo fons multimèdia es constituït de dos pòstes informatics en liure accés amb connexion internet o lectura de CD rom e laboratòris de lenga, accessibles per demanda.

Lo fons de cartèls compòrta 3.500 cartèls en accés reservat: Maites colleccions remarcablas: colleccions de cartèls Ventadorn, manifestacions del Larzac, cartèls ancians...

Lo fons cartas postals presenta aperiquí 2.000 cartas ancianas e modernas en accés reservat. Una interessant colleccion de cartas postals ancianas suls eveniments vitiçòlas de 1907 en Lengadòc e Rossilhon.

A mai de sa mission fonamental de conservacion del patrimòni occitan e de constitucion d'una mediateca viventa d'Occitània, lo CIRDOC desvolopa una politica de sosten a la creativitat occitana contemporanèa, dins tots los sectors de la creacion artistica.

Aquestas estratègias integron evidentament tota la dimension geopolitica del posicionament del CIRDOC. D'en primièr Besièrs, coma

element constitutiu, a costat de l'antena universitària, de las Calandretas, de l'Institut Superior de Formacion des Lengas de la Republica e de l'Institut d'Estudis Occitans, d'un pòl occitan e mediterraneu besierenc.

Puèi lo nivèl regional coma instrument d'expertisa a disposicion de la Region Lengadòc-Rosselló per ajudar a definir sas politicas culturalas. L'espaci occitan aprèp, coma aisina del dialòg entre sas diferents composantas e coma fòrça de contribucion a la bastison d'un espaci coerent.

Quals son sos mejans?

>Un bastiment modern e foncional, veirina contemporanèa d'una Occitània orgullosa d'ela-meteissa.

>Un equip de dètz personas (gestionaris, documentalistas e animators especializats) en via de renfortiment.

>Un Conselh Consultatiu d'Orientacion compausat d'un trentenat de membres, experts e òmes de terrenh, representatius de tots los orizonts d'Occitània.

>La recèrca sistematica de partenaris institucionals (nòus adherents del Sindicat Mixte) o de partenaris-projècte.

miralhem-mos

“Es escales son trincades; trist de jo, com baisharè!”

XAVI GUTIÉRREZ E RIU

Es bues que sauten deth huec luden sonque un instant en hons escur deth cèu e, tot d'un còp, desapareishen com estèles hugaces ath madeish ritme qu'era net mès cuerta der an dèishe pas ath clarejar dera auba.

Era vegilha de Sant Joan se celèbre en Les e Arties era Crema deth Haro. Com aguesta, son moltes es tradicions dera net de Sant Joan que se sauen per tot eth Pirenèu de tempsi antics, lèu immemoriaus. Tradicions parièras ne trapam en d'auti endrets dera Gasconha, atau com en Palhars -es falles d'Isil- e ena Ribagorça. E es que non s'an sauat, pr'amor qu'en Aran madeish eth costum des haros e halhes soentejaue era net de Sant Joan lèu per toti es vilatges.

En Les, aguest ritau de culte ath huec còste de diuerses parts. Ja un an abantes comencen es premaniments. Eth dia de Sant Pèir, tamb es efectes dera shepèra dera Hèsta Major encara vedibles, se hè era quilha deth nau haro que substitusís ath 'sacrificat' pògui dies abantes. Entad açò, prealablament que cau auer bradat un auet pro long -de 10 a 15 m-, que non age borroms, ath quau se li talhen es branques e s'escrope. Antigament, er Ajuntament autrejaue ath matrimòni mès joen der an eth dret e déuer de bracar un auet tamb eth quau hèr eth haro; ara, un grop de vesins puge tà Portèt entà talhar er arbe e profiten era escadença entà esvagà-se tamb ua bona parva en tot esdejar. Maugrat qu'era brada e era baishada tath pòble ja se hè mecanicament, era quilha a sauat era tradicion e sonque se ten era fòrça umana en aguest prètzhèt. Atau ei com uns bravi òmes, vesins e forastèrs, ajudadi sonque tamb còrdes e eth sòn esfòrc, es uns en tot possar e es auti

Era plaça deth Haro de Les ena prumeria de sègle

estirant, sagen de calar eth soc en un tranc deth solèr dera plaça de manèra que demore virabocat en repòrt ara sua posicion originau, tamb eth sòn cabuçalh enfonsat mès d'un mètre en tèrra, ben cauçat tamb cunhes entà que non se botge, e era part mès ampla naut de tot. Abantes de quilhà-lo a calut tachà-i cunhs de husta -de hai segontes era tradicion- lèu tot ath sòn long, qu'an era dobla foncion, d'un costat, de hené-lo entà que se pogue secar ben de laguens, e atau cremar mielhòr e que non quèigue sancèr de còp, e

der aute, de poder pujà-i mès aisidament quan sigue eth moment de coronà-lo. Aguesti cunhs se tachen circularament e en diuerses hilades, en tot representar ua estèla se se guarde de naut de tot. Entà pr'amor d'esuitar que s'estarne deth tot un còp tachades es cunhes, se meten uns cercles de hèr en diuerses parts deth soc. Era coronacion ei eth darrèr pas dera quilha, com ua sòrta d'aufrena ritau qu'a a veir tamb era fertilitat deth matrimòni. Atau, es dues darrères parelhes maridades der an son es encargades de

premanir ua corona e ua crotz de flors; dempús dera quilha es gojats d'andues parelhes s'encueden de pujar tà naut de tot tamb era corona e era crotz respectiua, e atau demoraue coronat eth haro. En tot açò se hège, es gojates maridades entonauen ua cançon e eth gojat deth haro responie en tot cantar:

*“Eth ram prenerè
e er amor tanben
e me'n bremlarè
de qui me vò ben.
Es escales son trincades.
Trist de jo! Com baisharè?”*

*Baisharè de branc en branc
e a vosates vos abraçarè”.*

Un viatge coronat, eth haro demore tot un an enquiath sòn particular sacrifici era vegilha de Sant Joan. Aqueth ser s'arremasse ena plaça deth Haro un bon pialèr de gent venguda de toti es cornèrs d'Aran e dehòra, que demore impacienta era alugada deth huec e era hèsta. Antigament, eth huec servie entà purificar era anima collectiua dera comunitat en tot aluenhar es malurs; atau, dempús dera crema se profitaue es tidons uscladi e es cendres entà sauar era bòrda e es camps -eth bestiar e era cuelheta- des mali esperits, des pèstes e des tempèris. Aquerò qu'ère basic en ua societat rurau tan estacada ara tèrra e tan depenenta des escadences naturaus com era aranesa de non hè pas guaire temps. Aué en dia, en ua societat fòrça mès descreiguda, era unica 'purificacion' que vau qu'ei era individuau; e entad açò arren mielhòr qu'eth vin caud que se mètse pendent era hèsta, entà hèr dehòra eth heired der iuèrn dejà acabat.

E entà acabar d'entrar en calor, deth madeish huec deth haro s'aluguen es halhes o heishets, hèishi de pèth de ceridèr o bedoth qu'un viatge sequi se calen en un fildefer e s'estaquen ben tà que non baishen; aguestes son portades per joeni que les hèn virolejar sus eth sòn cap, en tot qu' Es Corbilhuèrs se premanissen tà entrar ena plaça ath son dera musica des sues dances e cançons.

Ua hèsta que tamb eth huec coma protagonista ei ua sòrta de catarsi collectiua. E maugrat qu'age perdut bona part deth sòn simbolisme, encara a a veir tamb eth renauiment dera vida. Un renauiment, totun, que non dèishe d'èster ua vedibla contradiccion, pr'amor que se simbolise tamb era mòrt d'un element vegetau viu com ei er arbe.

LES - HÈSTA MAJOR - SANT JOAN

Dissabte 26:**9 ores.** 1a. Marcha Ciclotoristica. **24 ores.** Balh damb es grops “Pagina 6” e “Glacé”.**Dimenge 27:****15 ores.** II au. Trial Vila de Les. **22.30 ores.** Gran Lòto Bingo.**Deluns 28:****10 ores.** Activitats entàs joeni damb Deportur. **16 ores.** Hèsta infantil. **22 ores.** Campionat de brisca.**Dimars 29:****16 ores.** Quilha deth Haro. **23 ores.** Balh finau de Hèstes damb eth grop “Xarol”.